

Prijedlog uvođenja obveznog informativnog sastanka o medijaciji u hrvatsko zakonodavstvo

Piše: *Mladen Vukmir*, odvjetnik u Zagrebu, medijator u Zagrebu, trener medijatora

Medijacija u modernim pravnim sustavima

Jedna od dilema koja se pojavljuje u mnogim zemljama koje su odlučile uvesti postupak medijacije (mirenja)¹ u svoj sustav rješavanja sporova jest u kojoj mjeri uvesti elemente obvezatnosti u postupak medijacije. Kada se prije par desetljeća inicijalno pojavila ova dilema, javio se i strah da bi se uvođenjem obvezne medijacije na neki način postavila prepreka strankama da ostvare pristup pravosuđu. Nisu se tada razmatrale mogućnosti uvođenja djelomične obvezatnosti pojedinih elemenata medijacije. Tradicionalno se smatralo da se uvođenjem obvezatne medijacije, kao uvjeta pokretanja parničnog postupka narušavaju istovremeno dva načela.

Prvo načelo za koje se tvrdilo da ga može narušiti obvezna medijacija jest *načelo prava pristupa sudu*² utjelovljeno u brojnim međunarodnim konvencijama između

---

¹ U ovom će tekstu autor koristiti međunarodno prihvaćen termin *medijacija* pored hrvatskog zakonskog termina *mirenje*. Naime, važno je razumijeti da je zakonodavac izborom termina *mirenje* želio povlađivati hrvatskoj tradicionalnoj terminologiji na način da je izabrao osnovni termin *mirenje*, koji se tijekom povijesti koristio u različitim kontekstima. Valja imati na umu da je međunarodni ekvivalent termina *mirenja* zapravo *koncilijacija* (*conciliation*) koja često ima tradicionalne konotacije, dok se moderni termin *medijacija* (*mediation*) pretežno koristi za postupak pregovaranja uz pomoć treće, neutralne, i za taj postupak treninzima osposobljene osobe.

Budući da je zakonodavac vjerojatno želio izbjeći konfuziju koja bi mogla nastati kada i ako bi se za hrvatski zakonski termin izabrao prijevod terminom *posredovanje* koji podsjeća na termin *trgovinsko posredovanje* iz ZOO izabran je, moglo bi se reći nesretno, termin *mirenje*.

Naime, taj termin kod potencijalnih korisnika stvara psihološku barijeru implicirajući da bi rezultat mirenja trebao biti popravak odnosa između stranaka u sporu. Taj se rezultat može pokušati postići tzv. *transformativnom* i *narativnom* medijacijom, ali on nije dio redovne *facilitativne* medijacije kakvu najčešće provodimo u Hrvatskoj. Često pomirenje uopće nije rezultat koji stranke u sporu žele postići, nego im je namjera naprosto ukloniti problem koji je nastao sporom, bez zadiranja u kvalitetu međusobnih odnosa. Stoga vjerujemo da bi u Hrvatskoj najsretniji izbor bio korištenje termina *medijacija*. Hrvatski jezik, pa tako i pravni rječnik, tradicionalno koristi veliki broj latinskih termina i ne vidimo nikakav problem kada bi se međunarodno prihvaćeni termin *medijacija* usvojio u budućim zakonskim tekstovima koji reguliraju ovo područje.

² "Pravo na pristup sudu važan je aspekt "prava na sud" kao jednog od čimbenika prava na pravično (pošteno) suđenje koje je zajamčeno člankom 6. stavkom 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. U radu se razmatra praksa Europskog suda za ljudska prava o pravu na pristup sudu. Nakon određenja prava na pravično (pošteno) suđenje i "prava na sud", analizirano je pravo na pristup sudu kao implicirano pravo te načelna pravna stajališta Europskog suda o tome. Prikazana je i praksa Europskog suda u odnosu na implicirana ograničenja prava na pristup sudu, kao i tehnike ispitivanja navodne povrede prava na pristup sudu koje provodi taj Sud (tzv. test same biti prava)." Sažetak, Dr. sc. Duška Šarin, Pregledni znanstveni rad UDK: 341.645.2(4) 347.951.01 342.722 PRAVO NA PRISTUP SUDU U PRAKSI EUROPSKOG SUDA ZA

ostaloga i u Europskoj konvenciji o ljudskim pravima.³ Prije gotovo dva desetljeća su protivnici medijacije argumentirali da uvođenje medijacije kao koraka prije pokretanja tužbe dovodi do smanjivanja pristupa sudovima, te tumačili to kao narušavanje pristupa pravdi. Iz iskustva zemalja koje su uvele medijaciju ubrzo se spoznalo da postojanje medijacije prije pokretanja sudskog postupka, pa čak i u vidu obvezne medijacije, ne samo da ne dovodi do smanjivanja pristupa sudstvu nego da se medijacijom zapravo ubrzava pristup pravdi. Drugim riječima, danas prevladava pristup kojim se podrazumijeva da medijacija ima svojstvo direktnog pristupa pravdi koji pravosudni sustav ne može pružiti, jer je pravdu mnogo lakše moguće postići međusobnim konsenzusom stranaka u sporu nego li je to moguće odlukom treće osobe, primjerice u sudskom postupku.

Takvo ubrzano postizanje pravde kakvo je moguće u medijaciji naprosto nije moguće u sudskom postupku, tako da su i najveći kritičari medijacije postupno prihvatili ne samo da se pravda postiže mnogo češće sporazumom stranaka, nego da je to istovremeno moguće postići i mnogo brže nego korištenjem pozicijskih metoda rješavanja sporova. Stoga se danas smatra da uvođenje medijacije, pa tako i obvezne medijacije, ne samo da ne narušava načelo pristupa pravdi, nego ga značajno ojačava i ubrzava. Razni autori proučavali su ovo pitanje, a recentni radovi uglavnom zaključuju da je argument koji opisuje obveznu medijaciju kao prepreku pristupu pravdi neutemeljen.⁴

Istovremeno, gledajući na druga svojstva medijacije, smatralo se da obvezatnost u bilo kojem obliku, narušava *načelo dobrovoljnosti* medijacije koja je bez sumnje jedno od njenih temeljnih svojstava i bez koje se ne bi moglo govoriti o medijaciji u pravom smislu riječi. S vremenom su, ipak, i na ovom području iskustva pokazala

---

LJUDSKA PRAVA, Pravni Vjesnik, God. 31 Br. 3-4, 2015. str. 267-296. Pristup preko internet poveznice: hrcak.srce.hr/file/229997

³ (Europska) Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, pročišćeni tekst (MU 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10), Pristup na: [https://www.zakon.hr/z/364/\(Europska\)-Konvencija-za-za%C5%A1titu-ljudskih-prava-i-temeljnih-sloboda](https://www.zakon.hr/z/364/(Europska)-Konvencija-za-za%C5%A1titu-ljudskih-prava-i-temeljnih-sloboda). Radi se o interpretaciji članka 6. Europske konvencije o ljudskim pravima koji glasi:

Članak 6.1, PRAVO NA POŠTENO SUĐENJE

1. Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. Presuda se mora izreći javno, ali se sredstva priopćavanja i javnost mogu isključiti iz cijele rasprave ili njezinog dijela zbog razloga koji su nužni u demokratskom društvu radi interesa morala, javnog reda ili državne sigurnosti, kad interesi maloljetnika ili privatnog života stranaka to traže, ili u opsegu koji je po mišljenju suda bezuvjetno potreban u posebnim okolnostima gdje bi javnost mogla biti štetna za interes pravde.
2. Svatko optužen za kazneno djelo smatrat će se nevinim sve dok mu se ne dokaže krivnja u skladu sa zakonom.
3. Svatko optužen za kazneno djelo ima najmanje sljedeća prava:
  - a) da u najkraćem roku bude obaviješten, potanko i na jeziku koji razumije, o prirodi i razlozima optužbe koja se podiže protiv njega;
  - b) da ima odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu svoje obrane;
  - c) da se brani sam ili uz branitelja po vlastitom izboru, a ako nema dovoljno sredstava platiti branitelja, ima pravo na besplatnog branitelja, kad to nalažu interesi pravde;
  - d) da ispituje ili daje ispitati svjedoke optužbe i da se osigura prisustvo i ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe;
  - e) besplatnu pomoć tumača ako ne razumije ili ne govori jezik koji se upotrebljava u sudu.

⁴ Ovaj je argument opisan u članku *Mediation: Article 6, Mandatory Mediation and the Hallmark of Democracy*, Gordon Wade, iz serije CPD Seminars June 15, 2010. Pristup na: <https://www.cpdseminars.ie/articles/mandatory-mediation-and-the-hallmark-of-democracy/>. Vidi također: *Alternative Dispute Resolution and Human Rights: Developing a Rights-Based Approach through the ECHR*, Lorna McGregor, The European Journal of International Law Vol. 26 no. 3, 2015. Published by Oxford University Press on behalf of EJIL Ltd. Pristup na: <http://ejil.org/pdfs/26/3/2596.pdf>, također *Access to Justice and Alternative Dispute Resolution*, William Davis and Helga Turku, 2011 J. Disp. Resol. (2011). Pristup na: <http://scholarship.law.missouri.edu/jdr/vol2011/iss1/4>.

da medijacija ostaje dobrovoljna tako dugo dok nema prisile u pogledu sklapanja nagodbe. Drugim riječima, dobrovoljnost je održana tako dugo dok je sačuvana dobrovoljnost stranaka u odnosu na obvezatnost postizanja nagodbe. Tako dugo dok su stranke slobodne odustati od nagodbe, dobrovoljnost je sačuvana, a načelo dobrovoljnosti nije narušeno tako dugo dok je strankama uvedena samo obveza da zajedno započnu postupak medijacije. Nije potrebno posebno naglašavati da stranke uvijek zadržavaju mogućnost prekinuti postupak medijacije u bilo kojem trenutku, te da ih nitko ne može prisiliti na sklapanje nagodbe. Na taj način je načelo dobrovoljnosti u potpunosti očuvano.

Činjenica da su čak i kod obvezne medijacije šanse za završetak postupka nagodbom iznad polovične, dovela je do spoznaje da je društvena korist od uvođenja obveze provođenja postupka medijacije, u svjetlu velikog izgleda za postizanje sporazuma, previše važna da bi se zanemarila. Danas se smatra da je, budući da se ne uvodi nikakva obveza sklapanja sporazuma, i da stranke ostaju potpuno slobodne ustati od stola i odustati od daljnjeg provođenja postupka, načelo odobrovoljenosti u potpunosti očuvano. Istovremeno, društvena je korist od povećanog i olakšanog pristupa pravdi u svjetlu velikih izgleda za sklapanje sporazuma i kod stranaka koje nisu samostalno izabrale medijaciju tako velika da daleko nadmašuje značenje slobodnog izbora stranaka u pogledu prisile da se postupak medijacije započne.

Zadnjih godina mnogi pokazatelji dobiveni kroz studije postupka mirenja ukazuju na društvenu korist koju rješavanje sporova na osnovi interesa⁵ stranaka donosi široj društvenoj zajednici. Studija Europskog parlamenta *Rebooting the Mediation Directive*, objavljena u siječnju 2014. procjenjuje da bi, kada bi samo građanskim sporovima sustavno prethodilo mirenje, izravna troškovna ušteda u EU iznosila između 15 i 40 milijardi eura, a izbjegnuto ukupno godišnje vrijeme čekanja iznosilo 8 milijuna godina.⁶

Medijacija u Republici Hrvatskoj u otprilike petnaest godina njezine primjene učinila je veliki napredak u promoviranju interesnog načina rješavanja sporova. Moglo bi se ustvrditi da je povijest razvoja medijacije u Hrvatskoj jedan od pozitivnih primjera uspjeha u razvoju Hrvatske od stjecanja samostalnosti. Usprkos tome što u razvoju infrastrukture medijacije još uvijek nedostaju elementi organiziranog i uspostavljenog tržišta medijacijskim uslugama na način na koji oni

---

⁵ Medijacija je jedan od najučinkovitijih načina rješavanja sporova na osnovi interesa. Pravni postupak jedan je od najkarakterističnijih načina rješavanja sporova na osnovi pozicija. Pozicijski načini rješavanja sporova dovode do antagonističkih i antagonizirajućih postupaka stranaka koje umjesto da rješavaju zajednički problem, većinu svojih resursa usmjeravaju na obranu svojih pravnih pozicija koristeći se pri tome parnici svojstvenim elementima pravne borbe. Već i samim zauzimanjem (svojih) pravnih pozicija stranke se inicijalno (dodatno) antagoniziraju budući da zauzimanje (pravne) pozicije predstavlja svojevršno nasilje nad činjenicama. To, naime, zato što primjena apstraktne pravne norme na konkretan slučaj uvijek predstavlja primjenu "Prokrustove postelje" nad činjenicama, budući da svaka strana, u nastojanju da pojača svoju poziciju, "činjeničnom" supstratu dodaje, odnosno oduzima ono što smatra da joj može pomoći u vođenju spora. Takav pristup, uz karakterističan "optimizam pamćenja" (ljudi uvijek nastoje svoje postupke prikazati u boljem svjetlu a ono što se dogodilo u svoj korist), nesumnjivo dovodi to međusobnog udaljavanja stranaka. Kod rješavanja sporova na osnovi interesa stranke nastoje prvenstveno uzajamno artikulirati i komunicirati vlastite interese, identificirati i razmotriti interese protustranke i potom izgraditi područje zajedničkog interesa, pri tome si međusobno pomažući da dođe do njihovog uzajamnog ispunjenja.

⁶ Europski parlament, *Rebooting the Mediation Directive: Assessing the limited impact of its implementation and proposing measures to increase the number of mediations in the EU*, 2014, preuzeto sa: http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/493042/IPOL-JURI_ET%282014%29493042_EN.pdf

postoje u SAD i Velikoj Britaniji, moglo bi se konstatirati da ostali elementi infrastrukture, kao primjerice brojni trenirani medijatori⁷ i uspostavljeni centri za medijaciju⁸, te sudu pridruženi medijacijski programi predstavljaju veliko postignuće i uspjeh. Prema našoj ocjeni, taj je uspjeh na razini višoj od mnogih država članica Europske Unije. Stoga ne bi trebalo čuditi da su pojedina trgovačka društva i ostali članovi Američke gospodarske komore u Hrvatskoj (*American Chamber of Commerce in Croatia*, AmCham) zaključili da u tako uspostavljeni sustav ima smisla ulagati dodatne napore sa svrhom njegovog kao i unapređivanja ulagačke i poslovne klime u Hrvatskoj, za što je ocijenjeno da postoji velika potreba.

AmCham Odbor za alternativno rješavanje sporova

Kao rezultat tih napora, tijekom 2016. Američka gospodarska komora u Hrvatskoj izradila je dokument o stajalištu naslovljen **Medijacija kao način postizanja učinkovitijeg pravosuđa** (*Position paper Mediation as a Way of Achieving a more Efficient Judiciary*). Dokument o stajalištu rezultat je rada Odbora za alternativno rješavanje sporova. Od 2017. Odbor za alternativno rješavanje sporova djeluje u sklopu Odbora za pravosuđe Američke gospodarske komore.

Polazeći od teze da se kroz analizu postojećeg sustava mirenja u Hrvatskoj, mogu uočiti određeni nedostaci te prilike za njegovo unaprjeđenje, AmCham je identificirao za medijaciju osobito neadekvatnu zakonsku podlogu Zakona o parničnom postupku RH kao jedan, te nizak stupanj svijesti kako pravosudnog sustava tako i javnosti o pogodnostima medijacije, kao drugi osnovni nedostatak postojećeg stanja⁹. U tome je svjetlu Odbor Američke gospodarske komore u Hrvatskoj u sklopu svojih redovnih djelatnosti pristupio izradi dokumenta o stajalištu (*position paper*) kojim je nadležnima u Hrvatskoj želio ukazati na mogućnosti doprinosa poboljšanju poslovnog i društvenog ozračja putem zakonodavnih promjena. Pri tome je kao jedno od vodećih nadležnih tijela identificirano Ministarstvo Pravosuđa Republike Hrvatske, te je odlučeno da se Dokument o stajalištu, između ostalih, prvenstveno uputi Ministarstvu pravosuđa RH, te da se AmCham u što je većoj mogućoj mjeri uključi u rad na izradi zakonskih prijedloga kao sudionik. U radu Odbora osobito su veliki doprinose dale odvjetnice u Zagrebu, Vlatka Cikač, koja je kao Predsjednica Odbora dala inicijativu i rukovodila radom Odbora, te Ivana Markovinović-Žunko čiji su doprinosi izradi prijedloga bili odlučujući.

U početnim pripremama za izradu dokumenta o stajalištu 16. veljače 2016. Održano je više sastanaka AmCham ADR odbora. Na jednom od otvorenih sastanaka

---

⁷ Registar miritelja Ministarstva pravosuđa RH imao je već 2013. godine upisana 438 izmiritelja, iako taj broj naravno varira i ne odražava sve trenirane miritelje od kojih se dio nije odlučio upisati u Registar. Pristup na poveznici: <https://pravosudje.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Pravo%20na%20pristup%20informacijama/Registar%20izmiritelja.pdf>. 2017. godine je upisano 549 izmiritelja. Pristup na poveznici: <https://pravosudje.gov.hr/registri-i-baze-podataka/6348>.

⁸ Vidi primjerice djelomični popis institucija za mirenje Hrvatske udruge za mirenje (HUM): <https://mirenje.hr/o-mirenju/mirenje-u-hrvatskoj/institucije-za-mirenje/na> dan 22. 06. 20017.

⁹ Dokument o stajalištu Mirenje kao način postizanja efikasnijeg pravosuđa Američke gospodarske komore u Hrvatskoj, str. 4, Zagreb, lipanj 2016. Engleskom i hrvatskom tekstu AmCham dokumenta o stajalištu moguće je pristupiti putem poveznice http://www.amcham.hr/media/position_papers#page=%2Fmedia%2Fposition_papers%2Fpage%3A2 pritskom na poveznice ispod naslova *Mediation as a Way of Achieving a More Efficient Judiciary* na vrhu stranice.

uvodna su izlaganja imali članovi HUM-a, dr. sc. Srđan Šimac u svojstvu suca Visokog trgovačkog suda RH i predsjednika Hrvatske udruge za mirenje, Beatrix Crnogorac, sutkinja Trgovačkog suda u Zagrebu, koji su iznijeli praktična iskustva sustava mirenja u Hrvatskoj, kao i vlastita viđenja prednosti i nedostataka postojećeg sustava.

Cilj sastanka je bilo dokumentiranje stanja kojim bi se na osnovi činjenica iz prakse što čvršće utemeljila namjera Odbora ukazati izvršnim i zakonodavnim tijelima na važnost uloge sudstva u promoviranju medijacije kao načina za brže i efikasnije rješavanje gospodarskih sporova. Takvo promoviranje medijacije moguće je kroz sudu pridruženu medijaciju kao i kroz uvođenje informativnih sastanaka o prednostima medijacije i drugih ADR metoda između stranaka u pravnom postupku sa organizacijama ili osobama koje se bave medijacijom. Jedan od iznesenih prijedloga bio je da se daju veće ovlasti sucima kako u pogledu aktivnog sudjelovanja u pomaganju strankama pri sklapanju sudske nagodbe tako i pri aktivnom upućivanju stranaka u medijaciju pred sudovima te osobito izvan sudova¹⁰. AmCham smatra da je medijacija izvan sudova osobito podesna za sudionike sporova iz gospodarstva upravo zbog svoje veće razrađenosti. Iz diskusije je proizašlo da je za takvo postupanje potrebno ne samo osnažiti aktivnosti sudaca odgovarajućim zakonskim odredbama, već ih je nužno motivirati u tom pogledu i kroz vrednovanje njihovog rada putem izmjena u sustavu sudske statistike, odnosno bodova koji se dodjeljuju sucima za izvršenje određenih radnji u kontekstu uvođenja stranaka u postupak medijacije.

Podržan je u tome kontekstu i prijedlog da se sucima osigura mogućnost da nalože strankama pokrenuti postupak medijacije pod prijetnjom snošenja odgovarajućih troškova parničnog postupka. Dogovoreno je da će rezultati sastanka biti uobličeni u formi zaključaka koji će se dostaviti nadležnima.

Upravo iz ovih diskusija proistekle su, između ostaloga, i osnovne teze koje će biti ugrađene u Dokument o stajalištu koji će tijekom druge polovice 2016. izraditi AmCham. Dokument o stajalištu predlaže različite zakonske izmjene, od kojih je možda najpraktičnija, a možda i najznačajnija upravo težnja da se povećaju ovlasti sudaca tijekom parničnog postupka uvođenjem mogućnosti obveznog upućivanja na informativni sastanak o medijaciji.

---

¹⁰ Većina stručnjaka složila bi se da sudu pridružena medijacija, iako zbog niza razloga praktična strankama, ne pruža jednaku kvalitetu kao privatno organizirana medijacija. Kao prednosti sudu pridružene medijacije ističu se niži troškovi i fizička blizina prostorija za medijaciju, te ponešto kontroverzno, sam autoritet suda koji se strankama zbog nejasnog odnosa zavisnosti o sudu može koji puta, u pozitivnom kontekstu, učiniti kao garant povoljnog ishoda ili, u negativnom, kao element prisile na postupak medijacije. S druge strane, često se ističe da u sudu pridruženoj medijaciji medijatori nemaju niti vremena niti razloga upoznati se sa strankama i njihovim predmetom spora prije same medijacijske sjednice, čime se bitno smanjuje kvaliteta medijacijskog postupka. Osim toga kritizira se i činjenica da stranke najčešće u sudu pridruženim postupcima medijacije ne biraju same osobu medijatora, niti same odlučuju na koji način strukturirati postupak, tako da najbolje odrazi njihove konkretne potrebe. Taj se nedostatak smatra osobitim problemom kada su medijatori s popisa suda isključivo suci toga suda. Stoga AmCham predlaže da se izmijeni tekst zakona izmjenom stavka 5. članka 186.d ZPP-a na način da se odredi da postupak mirenja pred sudom vodi izmiritelj upisan u Registar koji vodi Ministarstvo pravosuđa, budući da prema važećem zakonskom rješenju pred sudom mogu miriti izmiritelji, neovisno radi li se o sucima. Predloženo rješenje omogućilo bi strankama da biraju izmiritelja među širom bazom stručno osposobljenih medijatora, uključujući i centre za mirenje izvan sudova. Naime, kao predstavnici gospodarstva, članovi AmCham-a smatraju da pružanje mogućnosti gospodarstvenicima da svoj spor riješe i kod nekog centra za medijaciju izvan suda, može predstavljati prednost s obzirom na specijalistička znanja iz pojedinih grana i područja gospodarstva koja medijatori izvan suda mogu pružiti.

Predložene promjene upućene su Ministarstvu pravosuđa u sklopu postupka savjetovanja o Nacrtu prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama ZPP-a (Nacrt) otvorenog 3. svibnja 2016. od strane Ministarstva pravosuđa. Usljed promjena sastava Vlade Republike Hrvatske tijekom prve polovice 2017. u radu Ministarstva pravosuđa došlo je i do promjene osobe ministra, tako da nije lako predvidjeti kakav će stav o ovim prijedlozima AmCham zauzeti trenutni ili budući ministri zaduženi za ovo područje.

Prijedlog uvođenja obveznog sastanka o medijaciji

Bez obzira na budućnost prijedloga AmCham-a u ovom prikazu, kao osobito važan prijedlog Dokumenta o stajalištu želimo izdvojiti prijedlog uvođenja instituta obveznog sastanka o medijaciji. Smatramo da je taj prijedlog od dalekosežne primjenjivosti i da bi mogao značajno unaprijediti već razvijenu medijacijsku aktivnost u Hrvatskoj. Dakle, iako se predlaže uvođenje obvezatnosti u odnosu na određene elemente interesnog rješavanja sporova u Zakon o parničnom postupku, obvezatnost nije usmjerena na uvođenje obveze medijacije kao procesne pretpostavke za vođenje parnice. Umjesto toga članovi AmCham-a opredijelili su se predložiti da obvezatnost bude uspostavljena u odnosu na sastanak koji bi stranke morale održati kao procesnu pretpostavku nastavka vođenja parnice, a na kojem sastanku bi se razgovaralo o mogućnosti medijacije i na kojem bi stranke mogle dobiti informacije o svojstvima i karakteristikama postupka medijacije iz kvalificiranog izvora. Naime, prijedlog predviđa da bi sastanak vodio certificirani medijator. Dokument o stajalištu tako ističe:

U svrhu osnaženja mirenja kao cilja predloženih izmjena, predlaže se uvesti institut informativnog sastanka o mirenju kao obaveznog momenta u postupku koji slijedi odmah po pokretanju parnice, nakon podnošenja odgovora na tužbu.

Ovime se ne uvodi institut obveznog mirenja, već je element obvezatnosti iskorišten da bi se strankama pružile informacije o mirenju, kako bi samostalno mogle odlučiti o upuštanju u postupak medijacije, kao i izabrati vrstu medijacije koja im najviše odgovara.¹¹

Time bi se strankama omogućilo da dobiju informacije od osobe koja je upoznata sa prirodnom medijacije kao osnovnog postupka interesnog rješavanja sporova. Time bi se istovremeno strankama dala prilika da dođu u neposredni kontakt sa medijacijom, a medijatorima prilika da unutar sudskog sustava dobiju priliku za dodatnu praksu sazivanja medijacija. Medijatori koji bi vodili takav obvezni sastanak o medijaciji, ne bi automatski bili imenovani medijatorima u postupcima za koje bi se tako stranke eventualno odlučile. Naravno, ne bi bilo isključeno da oni, ako bi stranke tako izabrale, mogu biti imenovani medijatorima u predmetnom sporu. Naime, sa stanovišta tehničkih i etičkih aspekata medijacijskog postupka za to nema nikakvih prepreka, a istovremeno bi se mogle ostvariti uštede u resursima na način da osoba medijatora koja je već stekla uvid u određene aspekte spora.

---

¹¹ Dokument o stajalištu Mirenje kao način postizanja efikasnijeg pravosuđa Američke gospodarske komore u Hrvatskoj, str. 6, Zagreb, lipanj 2016.

Dakle, kada i ako je takva osoba već stekla povjerenje stranaka, ona je u dobrom položaju da nastavi pomagati strankama u uspostavljanju međusobne komunikacije, što je ujedno i osnovno svojstvo svakog postupka medijacije¹².

U skladu s time, Dokument o stajalištu upozorava da postojeći zakonski tekst ZPP-a ovlašćuje suca uputiti stranke na medijaciju, što se u praksi pokazalo nedostatnim. Naime, iako ovlaštenje postoji, suci ga rijetko koriste zbog nedostatka razumijevanja uloge i mogućnosti medijacije¹³. Stoga AmCham predlaže izmjene odredaba ZPP-a koje položaj suda osnažuju na način da sudac nije samo ovlašten uputiti na medijaciju, već mu se daje ovlast sudskim rješenjem naložiti strankama održavanje informativnog sastanka o mirenju.¹⁴ Time se, po mišljenju predlagača, simultano afirmira načelo dobrovoljnosti, te osnažuje medijaciju u Hrvatskoj.

Istovremeno, upozoreno je da bi zakonodavac mogao smatrati da bi uvođenje tako široke obveze u sudski sustav moglo izazvati poteškoće u praksi uslijed činjenice da broj medijatora u Hrvatskoj nije ravnomjerno teritorijalno raspodijeljen, nego je većima medijatora koncentrirana u glavnom gradu, te u pojedinim ali ne i svim regionalnim centrima. Time bi se, prema nekim izraženim bojaznima iz pravosudnih krugova, moglo dovesti do usporavanja pristupa sudovima i izazvati dodatni troškovi strankama u manjim sredinama.

Na ove prigovore valja dati odgovor da bi strateško opredjeljenje Republike Hrvatske za korištenje medijacije i ostalih vidova interesnog rješavanja sporova takvim stavom bilo nepotrebno obesnaženo. Za očekivati je da tijela državne uprave i pravosuđa ovoj objektivnoj prepreci pristupe na konstruktivan način i pokušaju naći rješenja kojim bi se dovelo do unapređenja pristupa pravdi u RH, a ne dodatno usporilo uvođenje interesnog rješavanja sporova u pravosuđe. Takav bi konstruktivni pristup mogao uključiti prijedlog da se prvo uvedu pilot programi kojima bi se predloženoj zakonskoj primjeni instituta obveznog sastanka u mirenju u onim sredinama u kojima takvo postupanje ne bi pretpostavljalo nikakav

---

¹² Valja naglasiti da mnogi potencijalni kosnici medijacije nisu svjesni da je uloga medijatora prvenstveno usmjerena na vođenje postupka kojim im se vraća mogućnost međusobne komunikacije koju su izgubili tijekom spora, a ne nužno na sklapanje nagodbe. Naime, nakon što im medijator omogući ponovnu komunikaciju, stranke će same preuzeti odgovornost za postizanje rješenja vlastitog spora uključujući i moguće sklapanje nagodbe, rukovodeći se pri tome vlastitim interesima pri čemu medijator ima ulogu podrške ali ne i odgovornost za ishod.

¹³ Prijedlog je da se Članak 186.d mijenja tako da glasi: "Sud može tijekom cijeloga parničnog postupka, uvažavajući sve okolnosti, posebno interes stranaka i trećih osoba vezanih uz stranke te trajnost njihovih odnosa i upućenost jednih na druge, na ročištu uputiti stranke da u roku od osam dana pokrenu postupak mirenja pri sudu ili izvan suda.

Stranke mogu nakon podnošenja redovnog pravnog lijeka suglasno podnijeti prijedlog za rješavanje spora u postupku mirenja pred sućem izmiriteljem suda nadležnog za odlučivanje o pravnom lijeku.

Ako stranke suglasno predlože ili prihvate rješavanje spora u postupku mirenja pred sudom, bez odgode će se odrediti informativni sastanak o mirenju na koje se pozivaju stranke, njihovi zastupnici i punomoćnici ako ih imaju.

Postupak mirenja pred sudom vodi izmiritelj određen iz Registra izmiritelja koji vodi Ministarstvo pravosuđa.

Nagodba sklopljena u postupku mirenja provedenom u sudu pred izmiriteljem je sudska nagodba, ako je potpiše sudac."

¹⁴ Stoga je predloženo da prethodno članku 186.d, bude dodan članak: "Nakon što sud zaprimi odgovor na tužbu tuženika, sud će rješenjem naložiti strankama da u roku od 30 dana održe informativni sastanak o mirenju. Sudac će rješenjem odrediti obveze stranaka u organizaciji informativnog sastanka.

Informativni sastanak o mirenju može se održati pri sudu ili izvan suda uz sudjelovanje izmiritelja upisanog u Registar izmiritelja pri Ministarstvu pravosuđa.

Tužitelj je dužan u daljnjem roku od 15 dana dostaviti sudu pisani dokaz o održavanju informativnog sastanka o mirenju.

Ako je na informativnom sastanku postignut sporazum o pokretanju postupka mirenja, sud će zastati s postupkom do okončanja postupka mirenja."

problem. Te sredine, a njihov je broj sve veći, upravo i imaju većinu sudskih sporova u svojim sudovima.

Nakon takvog uvođenja putem pilot programa preostalo bi uvođenje u manjim sredinama u kojima bi bilo moguće na razne načine riješiti problem nedostatka (lokalnih) medijatora, primjerice uvođenjem medijacijskih dana. Tijekom medijacijskih dana (koji bi se održavali svakog mjeseca ili u nekoj drugoj dinamici) osigurala bi se nazočnost medijatora u takvim sredinama. Istovremeno, takve sredine sa manjim sudovima često imaju i manje zaostatke u rješavanju nagomilanih sporova pa periodični medijacijski dani ne bi doveli do dodatnog kašnjenja u rješavanju predmeta. Proračunska sredstva koja bi bila potrebna za takvu implementaciju instituta obveznog sastanka o medijaciji minimalna su u usporedbi sa uštedama koja bi bila ostvarena smanjivanjem društvenog trvenja i neproduktivnim korištenjem pozicijskog načina rješavanja sporova sudovanjem. Stoga je za očekivati da će se ovakvo inicijalno protivljenje vjerojatno transformirati u konstruktivniji pristup traženjem rješenja kako bi se na odgovarajući način ostvarila pozitivna društvena promjena.

U tom smislu, kako bi se sa praktične strane omogućilo uvođenje novopredloženog instituta obveznog informativnog sastanka o mirenju, predloženo je da se uvede obvezna naknada troškova održavanja informativnog sastanka o mirenju. Dodatno, a isto u cilju da informativni sastanak o mirenju zaživi kao pravni institut, predloženo je troškovno "kažnjavanje" stranke koja odbije pristupiti informativnom sastanku o mirenju nakon što je to naložio sudac¹⁵. Potrebno je naglasiti da nije dovoljno da, prema prijedlogu, sastanku pristupi odvjetnik stranke, već je neophodno da stranka pristupi osobno, a u slučaju poslovnog subjekta njegov predstavnik (vlasnik, direktor itd.). Primijećeno je u dosadašnjoj praksi medijacije u Hrvatskoj, da često niti stranke, niti njihovi zastupnici nisu dovoljno upoznati sa prirodom postupka medijacije. Naime, za razliku od pravnog postupka u kojem je uobičajeno da stranke zastupaju zastupnici, kod medijacije to nije dovoljno već je neophodno da sami *vlasnici spora* budu prisutni kako bi mogli odlučiti o svim aspektima rješenja spora i ispunjenja vlastitih interesa.¹⁶

Ponajvaljamo da se ovom izmjenom ne uvodi institut obvezne medijacije, što je opcija koja je bila razmatrana da bi za sada bila odbačena. Ovdje je element obvezatnosti iskorišten da bi se strankama pružile informacije o medijaciji, da bi potom samostalno mogle odlučiti o eventualnom upuštanju u postupak medijacije i izabrati vrstu medijacije koja im najviše odgovara. Time se afirmira načelo dobrovoljnosti medijacije, a istovremeno osnažuje pozicija medijacije u Hrvatskoj

---

¹⁵ Stoga je, između ostaloga, predloženo da se uz članak 159. ZPP-a, kojim je regulirano pitanje naknade parničnog troška, doda nova odredba o troškovima parničnog postupka koja bi glasila: „Ukoliko stranka koja sukladno rješenju suda ne organizira informativni sastanak o mirenju, odnosno ukoliko druga strana ne pristupi informativnom sastanku o mirenju, ista je dužna protivnoj stranci nadoknaditi trošak održavanja informativnog sastanka o mirenju u visini vrijednosti pojedinog ročišta sukladno vrijednosti predmeta spora. (...) Stranke su sastancima dužne pristupiti osobno, odnosno po zakonskom zastupniku ako se radi o pravnoj osobi.“

¹⁶ U Hrvatskoj medijacijskoj praksi, osobito na sudu pridruženim mirenjima, uobičajilo se upozorenje zastupnicima i strankama da je dolazak samog zastupnika na medijacijski sastanak ekvivalentan odlasku zastupnika na objed kada je stranka gladna. Stranka će poslavši zastupnika na objed umjesto vlastitog odlaska na objed ostati gladna baš kao što njeni interesi ostaju nezadovoljeni ako zastupnik prisustvuje medijacijskim pregovorima umjesto njih na sastanku na kojem se nastoji u potpunosti ispitati, nadograditi i ispuniti interese stranke.

na način da se strankama u sporu učine pristupačnijima mogućnosti interesnog rješavanja sporova.

Zaključno, treba ponoviti da AmCham smatra da je potrebno propisati institut informativnog sastanka o medijaciji u Zakonu o parničnom postupku i u Zakonu o mirenju, kako bi se osigurale dodatne informacije o svojstvima i karakteristikama medijacije i time podiglo razumijevanje i korištenje od strane svih potencijalnih dionika sustava medijacije u Hrvatskoj. U sklopu Dokumenta o stajalištu izneseni su i drugi prijedlozi koje ovdje nećemo detaljno obrazlagati, nego ih samo, informacije radi, djelomično navesti u nastavku ovog teksta.

Drugi prijedlozi aktivnosti koje mogu doprinijeti unapređenju medijacije

Osim opisanog prijedloga nadalje su predložene sljedeće izmjene pojedinih odredbi ZPP-a, koje uz uvođenje instituta informativnog sastanka o medijaciji imaju svrhu nadalje pojednostaviti zakonski tekst, povećati pravnu sigurnost i osigurati razvoj sustava mirenja kako na sudovima tako i izvan sudova.

Na sistemskoj razini, Dokument o stajalištu posebno se dodirnuo uloge Vrhovnog suda u sustavu medijacije u Hrvatskoj. AmCham smatra da bez podrške Vrhovnog suda predsjednicima općinskih i trgovačkih sudova za provođenje postupaka mirenja, nije moguće ostvariti zadovoljavajući razvoj mirenja u praksi. Stoga je i na razini Vrhovnog suda potrebno ojačati svijest o mirenju kao načinu rješavanja sporova koji je komplementaran tradicionalnom pozicijskom načinu rješavanja sporova, te ne ugrožava, već doprinosi postojećem pravosudnom sustavu. U tom kontekstu predloženo je revidiranje metodologije izrade ocjene obnašanja sudačke dužnosti na način da se Državnom sudbenom vijeću ukaže na potrebu i važnost jednakog vrednovanja rada parničnog suca i suca izmiritelja u pojedinom parničnom postupku, možda po principu svakome po jedan bod.

U odnosu na općinske i trgovačke sudove izneseni su dodatni prijedlozi. Na ovoj razini pozvano je na jačanje ključne uloge predsjednika sudova, kako bi oni mogli kontinuirano davati podršku sucima u pogledu upućivanja na medijaciju. U tu svrhu su predložene mjere imenovanja, educiranja i aktivnog podržavanja Povjerenika za medijaciju, postizanje okružja u kojem je medijacija na sudovima poželjna i očekivana, te logistička podrška u vidu pravovremene pripreme, prijave i odobravanje proračuna za medijaciju kod Ministarstva pravosuđa. Time se nastoji postići reguliranje pitanja prostora za medijaciju, kao i financiranja komunikacija sa strankama (omotnice, obrasci, e-mail, telefon).

Konačno, kako bi se u potpunosti zaokružilo nastojanje da sustav medijacije dobije cjelovitu podršku pravosudnog sustava, izneseni su prijedlozi koji se odnose i na rad Pravosudne akademije. AmCham tako predlaže da Pravosudna akademija, kao javna ustanova čiji je cilj omogućiti stalno stručno usavršavanje pravosudnih službenika, u svojim aktivnostima pojača i proširi edukaciju sudaca o mirenju općenito, upućivanju u medijaciju, te o medijacijskim vještinama koje mogu unaprijediti rad u sudnici.

AmCham, osim toga, smatra potrebnim naglasiti da je za jačanje postupaka medijacije u praksi potrebno i na strani odvjetništva provesti dodatne informativne treninge, budući da su upravo odvjetnici kao savjetnici svojih stranaka često ključni u odluci da li će se medijacija koristiti kao sredstvo rješavanja spora. U tome smislu potrebno je provoditi i sustavnu medijacijsku edukaciju odvjetnika, prvenstveno kroz Odvjetničku akademiju kao stručno tijelo Hrvatske odvjetničke komore zaduženo za trajno stručno usavršavanje. Pri tome je važno ne samo općenito podići svijest odvjetnika o važnosti i prednostima medijacije, nego i odvjetnicima koji se žele aktivno baviti poslom zastupanja stranaka u postupcima mirenja omogućiti adekvatnu izobrazbu o zastupanju u medijaciji. Naravno, odvjetnici takvu izobrazbu mogu stjecati, i stječu je, polazeći osnovnu obuku za medijatore, no oni kolege koji nemaju potrebu za takvim obrazovanjem također će imati koristi od obrazovanja o zastupanju u medijaciji.

Dakle, osim informativnih sadržaja o medijaciji i interesnom rješavanju sporova, bilo bi potrebno održavati i specifične treninge o načinima zastupanja u medijaciji, sazivanja stranaka u medijaciju kao i rada sa strankama i medijatorima u pripremi medijacije. Važno je napomenuti da je Odvjetnička akademija već pokrenula djelatnosti osnovnog informativnog obrazovanja odvjetnika o medijaciji, te da su sastanci i predavanja održani u odvjetničkim zborovima u Varaždinu, Dubrovniku, Zagrebu, Puli i rijeci, a u pripremi je i predavanje u Splitu. Budući da pravnici tijekom pravnog obrazovanja nisu u prošlosti stjecali znanja o medijaciji, tako i mnogi odvjetnici nisu imali prilike upoznati se sa svojstvima i karakteristikama medijacije, pa su je u tome smislu skloni zanemariti kao način rješavanja sporova.

Mi bismo ovdje dodali da bi bilo poželjno i na razini Zakona o odvjetništvu regulirati obavljanje medijatorske djelatnosti odvjetnika. Na taj bi se način unijela dodatna profesionalna sigurnost koja bi pogodovala kako odvjetnicima tako i strankama. Nema sumnje da pojava nove profesije kao što je medijatorska unosi nove elemente u postojeći sustav. Smatramo do je potrebno otvorena pitanja razriješiti umjesto ostaviti ih otvorenima.

Odvjetnici u uvođenju novih pravnih usluga vide priliku osnažiti ponudu prema strankama koje, osim onih koje se žele okoristiti sporošću i kompleksnošću pravosudnog sustava na način da odgode ili izbjegnu izvršavanje svojih obveza, u sve većoj mjeri traže usluge koje ih neće voditi u pozicijsko rješavanje sporova. Kada se tome pridoda sve češće istican pad broja predmeta u pravosudnom sustavu u RH tijekom zadnjih par godina, očito je da je prilika koju vide odvjetnici u prihvaćanju medijacije vrlo opravdana.

Bez namjere da ovdje ulazimo u raščlanjivanje postojećih rješenja u drugim jurisdikcijama Europske Unije, mogli bismo samo upozoriti da su djelatnosti austrijskih odvjetnika medijatora regulirane propisima čiju je izradu pokrenuta Austrijska odvjetnička komora (ÖRAK)¹⁷. Za očekivati je da će i Hrvatska odvjetnička komora svoje djelatnosti usmjeriti u tom smjeru i moguće prema

---

¹⁷ Richtlinien für die Ausübung des Rechtsanwaltsberufes und für die Überwachung der Pflichten des Rechtsanwaltes und des Rechtsanwaltsanwärters (RL-BA) – Stand: 29.5.2014, posebne odredbe o medijaciji su u §§ 63-69, te RICHTLINIEN FÜR DIE TÄTIGKEIT VON RECHTSANWÄLTEN IM RAHMEN VON MEDIATION (RL-MEDIATION). Popisu propisa koji se odnose na djelatnost austrijskih odvjetnika medijatora može se pristupiti na poveznici: <http://www.rechtsanwaelte.at/en/support-and-services/information/legislation/?L=4>

sličnim načelima kao što su to izabrali austrijski odvjetnici. Centar za mirenje Hrvatske odvjetničke komore pokreće inicijative koje će dovesti hrvatsko odvjetništvo na razinu postignuća vodećih zemalja članica Europske unije, te nam preostaje s interesom i vlastitim angažmanom podržati tendencije koji sve jasnije najavljuju budućnost pružanja pravnih usluga.